

ds. dr. Oane Reitsma
(Vredeszondag – Oecumenische dienst)

RK Parochiekerk St. Jacobuskerk de Meerdere, Enschede

tekst: **Marcus 9, 14-29**

eerste lezing: Jesaja 45, 20-25

Gemeente van de Levende Heer,

Wij spreken vandaag over vrede. Wij hebben makkelijk praten. Toch doen wij het, omdat het goed is om te doen: wij spreken vandaag over vrede.

In sommige situaties spreken mensen niet over vrede. Omdat ze er nauwelijks van durven dromen. Ik citeer wat vluchteling Dima eerder in de ontmoetingskerk vertelde: “de oorlog [in Syrië, AR] heeft niet alleen mijn huis en mijn dierbaren afgenomen, maar mijn gemoedsrust, mijn dromen, mijn gevoel voor veiligheid, mijn jeugd.”

We praten – en bidden – als kerk zo gemakkelijk over oorlog en vrede. Zo gemakkelijk omdat het ver van ons bed is. Ja, we hebben wel onze eigen kleine oorlogjes en onenigheidjes, maar dat lijkt mij van een fundamenteel andere orde, al geef ik toe dat ook de grote oorlogen zo klein beginnen.

Dezelfde Dima vertelt dat het niet de kogel- en bominslagen zijn die in haar oren en hoofd naklinken, maar het gillen en krijsen van de mensen in doodsnood, van mensen die ledematen kwijt zijn of een mes in hun nek krijgen.

“Waar komt het kwaad in de mens vandaan?” vraagt zij zich af. En ondanks dat alles spreekt zij, belegerd en gaan kant op kunnend, van de hoop. Wij hebben makkelijk praten.

Vandaag klinkt in echo nog eens het verhaal van de Sheltersuits (poster, 8 aug j.l. in de Ontmoetingskerk), die hier in ons Enschede gefabriceerd worden. Begonnen als overjas voor daklozen, die ook als slaapzak gebruikt kon worden. Het zou beginnen met 50, maar er gingen maar liefst 1300 naar Lesbos en 3000 naar Libanon. Ja, dat zijn tekenen van hoop, in ieder geval van medemenselijkheid.

En precies via dat project horen we ook weer de keerzijde. De vader die uit Syrië die het geweld ontvluchtte, om zijn kinderen een toekomst te geven. Maar inmiddels zitten zij al twee jaar in opvangkampen, worden Europa niet ingelaten, kunnen evenmin terug naar Syrië. Zo ontnemt de wereldpolitiek ze alle hoop en uitzicht. Om van epidemieën en ziektes in dergelijke kampen nog maar te spreken. Nee, wij hebben makkelijk praten.

Ik hoorde van de week iemand zeggen dat we als kerk al zo vaak aandacht aan Syrië hebben geschonken, dat we het nu weleens weten. Kunnen we niet eens iets anders? Het enige antwoord daarop is: de hele wereld heeft schoon genoeg van de oorlog in Syrië, de hele wereld heeft er zijn buik vol van, en precies daarom moeten we het blijven noemen, er aandacht voor vragen. Geen oorlog mag een vergeten oorlog worden. Wij hebben makkelijk praten.

Ik las van de week een ooggetuigenverslag van iemand die Noord-Korea ontvlucht was. Met eigen ogen had zij daar de strafkampen gezien. Wat is één van de ergste misdaden daar? Gelovig christen zijn. Christenen worden – vaak willekeurig – opgepakt, in strafkampen gezet, tot de dood gemarteld, of moeten levenslang ondergronds werken. Waarom ondergronds? Omdat christenen in de hemel

geloven. Dus mogen ze de lucht, de hemel nooit van hun leven meer zien. Ja, wij hebben makkelijk praten en in zekere zin ook makkelijk geloven.

Wij spreken vandaag over het doorgeven van Vrede, tussen generaties. Je kunt alles aan je kinderen, aan de volgende generatie doorgeven. Hele slechte dingen. Maar – en dat is een keuze! – ook goede dingen. Hoe doe je dat?

Het kerkelijk spreken over vrede, 'pax', begint al bij de kerkvaders. Al bij hen wordt de vrede nooit gedefinieerd als 'afwezigheid van oorlog'. Dat is een negatieve formulering. Alsof er, zolang er geen oorlog is, vrede is. Dat is een leeg begrip van vrede. Als in de vroege kerk wordt er over vrede gesproken als 'de plek waar de verzoening tussen God en mensen tot stand komt'. Een ingevuld begrip van vrede dus. 'De plek waar de verzoening tussen God en mensen tot stand komt'. Zo, ga er maar aan staan! Dan hebben we ineens *niet* meer makkelijk praten. Wij nemen een hele traditie mee.

Dat roept bij mij de vraag op: hoe sta ik als gelovige tegenover die vluchteling uit Syrië, medegelovige? Vele vluchtelingverhalen daarvandaan hebben bij ons hier in Enschede een concreet gezicht gekregen. Maar een stapje verder: hoe sta ik tegenover die anonieme vluchteling die ik *niet* ken? Of die medegelovige die levenslang in een Noordkoreaans strafkamp zit? Die in de anonimiteit van de wereld lijdt en misschien wel in anonimiteit sterft – alleen God ziet het? Als die dan nog bestaat, na zulke ervaringen?

Het enige wat ik kan doen, waar ik mij verplicht toe voel naar deze medemensen toe, is dat wij die verzoening blijven uitleggen, prediken, uitdragen in concreto. Of waar verzoening ons niet lukt op zijn minst de hoop en de medemenselijkheid.

Zou zo iemand die tegen het diepste menselijke lijden in zijn geloof vasthoudt, begrijpen dat wij in de kerk discussies hebben over of we bij de oecumenische dienst nu wel of niet een beamer gebruiken? Welke partij hoeveel liedjes mag inbrengen? Of we wel of niet acclamaties gebruiken of dat gewend zijn of niet? Zou zo iemand begrijpen dat geloof bij ons niet meer als noodzaak in het leven aanvoelt? – er is immers zoveel anders. Dat geloof er wel 'bij hoort', maar wij Gods heil niet meer als levensnoodzakelijk ervaren? Wie van ons zou willen sterven voor zijn geloof?

De leerlingen van Jezus waren ook aan het discussiëren met schriftgeleerden – onenigheid is kennelijk al vanaf het prille begin deel van het geloof. Het lukt ze niet om de jonge man beter te maken. De kwade geest laat zich alleen uitschakelen als hij wordt geconfronteerd met Christus zelf, met de diepste waarheid en waarachtigheid.

Daarom mogen wij als kerken nooit lui of gemakzuchtig worden. Dat zijn we verplicht aan al die gelovigen en andere medemensen die niet meer makkelijk praten hebben vanwege hun omstandigheden.

Op de achterkant van uw liturgie ziet u een kunstwerk. We zien een moeder en een kind. En overal waar wij een moeder-en-kind zien, zien we ook dé Moeder en hét Kind. Het schilderij heet dan ook *Madonna del Mare Nostrum* (OLV van de Middellandse Zee). Zij kijken ons aan, zowel de moeder als het kind. Wat lezen wij in hun blik? Een vraag? Een verwijt? Een noodkreet? Nee: hun blik is opvallend neutraal. We zien niet direct angst, evenmin opluchting. De Tilburgse theoloog Erik Borgman schrijft hierover dat 'de vraag aan de kant van de kijker ligt.' De vluchtelingen vragen niet iets van ons in hun nood, het is aan ons hoe wij reageren. 'Hoe reageer ik erop dat zij zijn?' Voor mij klinkt de filosoof Emanuel Levinas hierin door: 'het gelaat van de ander doet een appèl op mij. Niet ik bepaal mijn eigen plaats in de wereld (zoals we soms in het Westen denken), maar het is die ander die mij aankijkt, die een appèl doet op mij, mij aanspreekt en daardoor mijn plek in de wereld bepaalt. Mijn plek tegenover de ander (met een kleine letter) en mijn plek tegenover de Ander (met een hoofdletter).'

Want altijd is in dat gelaat van die ander dat gelaat van de Kind te herkennen. Dat ook vluchteling was. Voor wie ook geen plek was. Nee, Christus staat niet aan onze kant – dat zou makkelijk praten zijn, en dat heeft de Kerk ook wel gedaan. Maar Hij staat aan de kant van de lijdende mens. Hij *is* de Lijdende Mens. Hoe reageren wij daarop? Hoe bepaalt dat ons geloof?

Ons geloof heeft alleen waarheidsgehalte als ik die ene zin blijf horen in de stem van die vluchteling zelf. Die ene zin van Jezus uit het verhaal van vandaag: “alles is mogelijk voor wie gelooft.” Als zij dat kunnen zeggen, is dat voor mij waar. Als de diep lijdende mens zoveel hoop kan hebben, zo kan doorzetten, bepaalt dat de noodzaak van mijn geloof. Dan hebben we ineens niet meer makkelijk praten. Wij *moeten* werken aan het doorgeven van een positieve, gevulde vrede, in woord en daad.

Borgman: “Het kind kijkt strak naar jou, als toeschouwer. Niet met de smekende blik van de hedendaagse goededoelen-porno (kijk ons eens goed zijn!), maar met de blik die alleen jonge kinderen lijken te hebben: pure afwachtende, receptieve waarneming.”

Aan ons om het waar te maken: een niet-goedkoop geloof dat beantwoordt aan wat de Lijdende mens van ons vraagt.

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

het koor zingt: Song of Peace – Dona nobis pacem